

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Socha 2

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Název instalace: ZAKOŘENIT

Name of the installation: TAKE ROOT

Vypracoval: Matěj Liška

Vedoucí diplomové práce: MgA. Jimena Mendoza & ak.mal. Tomáš Hlavina

Oponentka diplomové práce: MgA. Šárka Basjuk Koudelová

Akademický rok 2023/2024

Práce, tvořící moji diplomovou práci, jsou provázány tématem péče, vzdělávání či výchovy. Působení jednoho prvku na druhý, opracováváním a dopady jejich vzájemného střetu i prolínání. Takovéto střety se neomezují pouze na sociální nebo systémové prostředí, ale lze je najít například i v prostředí rodiny, přátelství nebo nahlížení na sebe sama. Celá problematika tedy zahrnuje a provází veškeré osobní snahy o zakořenění v systémovém podloží světa. To vše s vědomím, že výchova a vlastně vše, počínaje první krůčky, je nevědomě vědomá snaha o puštění sociálního kořínku.

Všechny tyto pojmy zahrnují osobní či sociální působení na jednotlivce, které mají za cíl ho transformovat. Přetvořit návyky, změnit nastavení či uvažování. Často v dobré víře ohladit osobní nerovnosti do společensky vhodnějšího tvaru. K takovýmto změnám, analýze symbolů, systémů a memorování jazyka dochází přirozeně a v tak útlém věku, že rozdělovat učené a jednotlivci autentické je prakticky nemožné.

Takovéto nahlížení na realitu nabízí nepřehledné množství dalších úvah. Uvažme, že máme nějaké pocity či názory, které nám z naší perspektivy přijdou úplně normální a samozřejmé. Pokud máme to štěstí vystoupit ze své sociální bubliny, můžeme narazit na nesouhlas, dysbalanci či jiný projev nepochopení pro, nám tak jasné, pojmy. Pokud se vymaníme z potřeby obhajoby, můžeme se na celý klíč problému podívat z jiné perspektivy. Moje realita a můj pohled na svět, stejně tak jako na pojmy normální, správné, doma či exotika a mnohé další, jsou pevnými nosíky jen v mé perspektivě. Člověk narozený na druhé straně planety tyto pojmy nemůže mít stejné. Jen základní pojem tepla a zimy bude úplně jiný pro Nigerijce a pro Fina. Pokud nejsme schopni shody v takto základních pojmech, které dokonce mohou dělat rozbroje i na lokální úrovni dvou měst, je velmi těžké představit si možnost plného porozumění.

Má instalace se zabývá tímto střetem z osobnější perspektivy. Na historii a pole jednotlivých pojmů v osobním názvosloví lze nahlížet z podobného úhlu pohledu. I zde se nacházejí vštípené hodnoty a kódy, které jsme přijali za své, ale jejich existence v našem podvědomí je jedním z dobře ohlazeného tvaru, který tvarovala společnost, školní prostředí či rodinné zázemí. Pokoušíme-li se jít po stopách autenticity, jde o vysloveně dobrodružnou výpravu. Zvláště uvažíme-li, že i jazyk, kterým komunikujeme, přemýšlíme a vedeme veškeré krabičky své myšlenkové kartotéky, je kód nám vštípený. Pod takovouto perspektivou se pojem péče, vzdělání a výchovy jeví jako zcela kruciólní pro téměř veškeré děje a sociální interakce.

Ve své instalaci se věnuji jednotlivým momentům tohoto komplexního tématu. Reflexe dospívání a změny, reprezentované dětskou aktivitou či hrou, performovanou z perspektivy dospělého. Záznamem tvaru a jeho následné zjednodušování a sjednocování. Zavádění principů na poli materiality a následné osahávání dosahů takovýchto změn. Během práce se nesnažím hledat škatulky kritiky či obecného řešení. Má praxe dané téma otevírá na poli prostorové úvahy, variuje přístup i nabízí další úhly pohledu či naciťování se. Dané téma se snažím představit více jako žitou realitu, než analyzovat kazovost. Nehodnotím, ale otevírám prostor pro prožívání a případnou diskuzi.

Instalace Take root se skládá ze dvou sérií děl, které pracují v jiných médiích a materiálech. K dané problematice přistupuje každá z jiného pohledu a nabízí odlišné možnosti nahlížení. Způsob práce, kdy se k většímu tématu vyjadřuji opakovaně, z více úhlů pohledu a materiálovou nestabilitou, je pro mě do jisté míry přirozený. Vnímám jednotlivé práce jako samonosné, ale současně každá přidává něco dalšího k danému tématu. Nevnímám tedy v ničem konfliktní jejich instalaci ve společném prostoru. Dále už k jednotlivým sériím.

Hlušina správně odvedené práce

/The waste rock of the right work/

beton, omalovánka

Jedná se o pečlivě vybarvené omalovánky. Jedná se o omalovánky, které jsem já, z pozice dospělého a v umění vzdělávajícího se člověka, vybarvil. Podle návodu, co nejlépe jsem dokázal. Snažil jsem se nepřetahovat a barvu jednotlivých políček udržet co možná nejvíce konzistentní. Tuto dětskou zábavu či úkol jsem realizoval z pozice dospělého. Linky jsou přesnější, barvy výběrem odpovídají realitě, kterou omalovánka zobrazuje. Vypracoval jsem zadání, splnil úkol. Eliminoval jsem chybovost a z nezávazné dětské hry vznikla práce.

Každá z omalovánek je vsazena do betonového rámu. Každý rám je připravený na míru konkrétní omalovávce. Rám kopíruje tvar omalovánky, zvýrazňuje scénérii uvnitř, ale nepřebíjí. Modelace rámu reaguje na tendenci v modelaci některých současných sochařů, kteří dle mého soudu, ve své tvorbě reagují na malíře emo-romantismu posledních let¹. Hmota se v jejich práci stává nosičem významu skrz kompozici konkrétních tvarů. Všechny tvary mají až surrealistickou výpravnost, ale jejich povrch, struktura či promodelovanost zůstává na celé ploše díla stejná. Žádná část není důležitější než jiná, nic není blíže nebo dál. Vzniká tedy jakýsi měkký, uhlazený houboid bez struktury a směru čtení. Hlušina, která by v klasické modelaci byla cíleně odstraňována, jako nevýznamotvorná. Takovýto typ modelace jsem pro rám, který má zvýraznit dílo uvnitř, ale nepřebíjet jej, vyhodnotil jako ideální.² Samotné tvarování probíhalo intuitivně, každý tvar jsem se snažil napojit na okolní a hezky vyhladit. V závěru jsem si pomáhal mokrou houbičkou. Pak dlaní.

Už jsem vám vyprávěl o kvalitách pravoúhlých těles?

/Have I ever told you about the qualities of the rectangular solids?/

kámen, dřevo, nalepovací fólie

Shromáždil jsem skupinu subjektů, tedy kamenů, a rozhodl se je učit. Svou vlastní dobrovůli jsem se rozhodl něco jim vštípit. Pozvednout jejich tvarovou neposkvrněnost tak, aby z nich jednoho dne něco bylo. Mluvil jsem o věcech co znám a myslím, že jsou užitečné. Vyprávěl jsem o světě pravých úhlů. O přesném kruhu, geometrii i metrických jednotkách. Nezapomněl jsem opomenout význam abecedního řazení nebo důležitost vynálezu šuplíku. Mluvil jsem o přesných prefabrikovaných tvarech, které ti lidé, tedy kameny, neznají ze svého prostředí, ale které jsou, v naší společnosti, velmi užitečným nástrojem.

Před výkladem jsem si každého jednotlivého člena skupiny pečlivě obkreslil. Každou plošku zvlášť. I Přes sebe pečlivější snahu došlo při přenosu mezi prostorem a plochou k deformaci, zploštění. Zjednodušení komplikovaného popisu do reality oproštěné o jednu osu³. Vznikla srozumitelnější, snadněji archivovatelná informace.

Při každém doteku vzniká otisk. Vštěpoval jsem do skupiny kamenů základní z tvarů naší společnosti. Při tomto výkladu, tak jako v rodině, škole nebo přátelském hovoru, došlo k obrušování a více či méně k trvalé změně. K této změně dochází individuálně, jak v lokaci tak v rozsahu, u každého subjektu zvlášť.

¹ Některé práce emo-romantismu bylo možné vidět na výstavě Kingdom of Hex v Meetfactory v roce 2023 (<http://www.meetfactory.cz/cs/program/detail/the-kingdom-of-hex>)

² Takovýto typ podtržení významu skrz jiné nosné médium se dá pozorovat u velké řady umělců. Jmenovitě mě napadá například Marian Palla se svými obrazy nebo hliněnými destičkami s textem, kde nosičem významu je text, ale váhu a pole pozornosti vytváří rám obrazu či keramická destička (viz. video na výstavě <https://www.faitgallery.com/soucasne-a-planovane.html>.)

³ Kartézská soustava souřadnic